

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL III.

Nr. 17.

Brașov, Sâmbătă 21 Ianuarie

1889.

Brașov, 20 Ianuarie v.

Guvernul unguresc și-a pus
cu totă hotărârea în gând, să
aducă la sapă de lemn pe gră-
nițerii din Bistrița-Năsăud și să-
i facă să ia lumea-n cap, pentru ca
să rămână stăpâne pe vatra gră-
nițerilor și pe averile lor adu-
năturile străine.

Nu era mulțumit guvernul
cu numirea unui comisari în per-
sona fișpanului Banffy, cel mai
mare vrășmaș al Românilor
și un fel de Potemkin unguresc,
care administrează fondurile pe un-
guresce ca cum ar fi secestrate,
ci a mai pornit și procesul în
contra celor 44 de comune gră-
nițeresce și a fondurilor lor,
precum procesul s'a pornit comu-
nelor și din partea familiei
baronului Kemeny pentru ave-
rile lor.

Guvernul, sub pretextul de a
regula raporturile de posesiune a
grănițerilor din Bistrița-Năsăud,
are intențiunea să prezenteze ca-
merei un proiect de lege, care
nu ține seamă nici de diplomele
domnitorilor, nici de actele de
fundatiune, ci pe temeiul că gră-
nițerii au fost odată iobagi, er
comunele ca corporațiuni au fost
domni pământeni, voesce să le ia
grănițerilor o parte din pădurile
și pășunile comunale și să le pună
spre folosire la dispoziția tuturor
veneticilor, cari s'au așezat și
se vor așeza în părțile bistrițene
și năsăudene, partea cea mai mare
Jidovi rătăcitori de prin Rusia și
Galiția, elemente de întărire a
rassei unguresce.

Acosta ar fi un diavolesc
pasu, prin care grănițerii s'ar des-
poia de o parte din averi, er res-
tul ce le-ar rămâne înscriindu-se,
cum voiesce regimul, pe numele
familiilor grănițeresce, ilu espune
pericolului de a fi oricând ven-
dut, executat, cu un cuvânt
trecut în mâinile veneticilor pôte
și numai pe rachu și pe tutun,
er acele familii grănițeresce ar fi
espuse a ajunge cerșitoare ori slu-
gile adunăturilor streine. Unde
mai pui apoi, că acosta despoiare,
numita de guvern segregare, ar
trebui să se facă prin procese, că
ar fi necesare comisuni judecă-
toresce, ingineri, esperti, advocați
ș. a., și că toate acestea ar costa
sume enorme ce ar trebui să le
plătască familiile grănițeresce.

Ba mai pretinde erariul, ca
din fondurile grănițeresce să se
susțină biserica și școla ungurescă
din Rodna, costându întreținerea
lor 13—18 sute florini; apoi să
i-se cedeze ca proprietate și nisce
munți, precum și edificiul unde
e judecătoria din Năsăud și edi-
ficiul din Rodna unde e școla
de stat, luat ec' așa fără a
plăti chiriă. Și toate acestea să
le fa grănițerii decă, voiesc ca
erariul să renunțe la alte preten-
țiuni și să nu mai folescă și
celelalte edificii grănițeresce, ce
le folosesce ad, de cancelarii pen-
tru dregătoriile administrative și

judecătorești, pentru temnițe, pen-
tru poșta, pentru finanți și altele,

Cum vedem, regimul s'a in-
clestat în averile grănițeresce ca
un polip și comunele grănițere-
resce, ca să scape de pericolul
ce le amenință, au cedat în multe.
Astfel au cedat în cestiunea
biserice și școlei unguresce din
Rodna, în cestiunea terenului mon-
tan cuprins ad de dregătoria
montană, precum și în cestiunea
edificiului din Rodna, ba au ce-
dat și în cestiunea veneticilor
streini, ca acestia să se împărta-
șescă de folosele averilor grăni-
țeresce avându a plăti o taxă
odată pentru totdeuna ori o taxă
anuală.

Dér toate acestea au fost za-
darnice, căci intențiunea guver-
nului nu e a regula afacerea, ci a
o incurca.

Alătura cu guvernul, un alt
pericol amenință averile grănițere-
resce din partea familiei Kemeny
care, pentru-că grănițerii își folo-
sesc averile lor, pretinde o des-
păgubire de peste o jumătate mi-
lion florini, sub pretextul că fa-
milia n'a fost despăgubită când
s'a șters iobăgia. Și aci grăni-
țerii prin reprezentanții lor au ce-
dat a da o despăgubire de 150
de mii florini.

Dér și acosta încercare de im-
paciuire, ca și cea cu erariul, n'a
avut nici un rezultat, pentru
că intențiunea guvernului și a duș-
manilor neamului românesc e
sărăcirea și isgonirea acestuia dela
vatra sa.

Guvernul a și făcut un pas
spre a rezolva cestiunea în favo-
rea adunăturilor străine și în pa-
guba grănițerilor. Acosta, spre
durerea noastră, trebuie să aflăm
din foi streine, căci nici un Ro-
mân năsăudenu n'a găsit cu cale
a ne vesti nedreptatea ce li s'a
făcut grănițerilor.

Și anume în ședința din Iana-
rie a comitetului administrativ
din Bistrița s'a comunicat o de-
cisiune ministerială, în înțelesul
propunerii comitetului administra-
tiv, că atât pădurile cât și pă-
șunile nu sunt proprietate a fos-
telor familii grănițeresce, ci a
comunelor politice și că de aceea
tote acele taxe „nelegale“, ce au
tostu luate dela locuitorii coloni-
sați mai târziu pentru folosirea
pădurilor comunale și a pășuni-
lor, să li-se restituie acestora ime-
diat și ei de aci încolo să folo-
sesc împreună nejniți acele pro-
prietăți comunale.

Etă'i pe grănițeri despoiați de
un drept al lor de proprie-
tate, despoiați și de sumele încas-
sate ca taxe, ce după drept sunt
averea lor.

Decă va merge lucrul tot așa,
li se va lua grănițerilor un drept
după altul, proprietate după pro-
prietate, avere după avere, până
ce vor rămâne pe drumuri, în
mizeria ori vor fi nevoiți a lua
lumea în cap.

Și e în stare să li-o facă gu-
vernul, care a trebuit să se simță

incurajat vădend cum bieții gră-
nițeri au fost sfătuiți și puși la
cale până acum să cedeze când
intr'o cestiune când intr'alta, să
nu facă opozițiune energică.

Oare aci ar fi ajuns lucrul,
decă grănițerii dela cel dinteu
pasu al guvernului, al organelor
lui și al celorlalți dușmani indi-
geni și venetici de a știrbi drep-
turile lor, ar fi înfruntat cu
bărbăția aceste uneltiri și le-ar
fi dat convenita lecțiune?

Suntem siguri și deplin con-
vinși că, decă dela început s'ar
fi dat alarma, decă nu s'ar fi tre-
cut cu tăcerea uneltirile dușma-
nilor și decă s'ar fi făcut puter-
nică opozițiune, astăzi grănițerii
ar stăpâni în linișce proprietățile
și averile lor. Ad nu s'ar lăuda
fișpanul Banffy, că în comitatul
Bistrița-Năsăud e pașă, că pôte
tăia și spândura, ci ar da bună
șua românesce grănițerului ro-
mân și s'ar purta cu el ome-
nesce.

Dér, și-au dat grănițerii de-
getul, li-s'a cerut mâna; și-au
dat mâna, li-se cere acuma și
capul.

Da'lu vor grănițerii și pe a-
cesta?

E timpul suprem, ca Românii
grănițeri să se reculegă odată,
să-și stringă rândurile și să-și a-
pere cu energiă averea lor căș-
tigată cu șiroie de sânge vrsat
pe câmpurile de bătaie spre apê-
rarea monarchiei. Să se reculegă
și să înceteze de a mai totu ceda
din drepturile lor, decă nu vo-
iesc să ajungă cerșetori și slugi
ori iobagi ai veneticilor!

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“.

(Serviciul biurului de coresp. din Pesta)

Mórtea principelui de corónă.

Viena, 1 Februarie. Dela curte nu
s'a făcut nici o însciințare cu privire
la înmormântare. Probabil că în-
mormântarea se va face Marți. Ma-
iestatea Sa este cu totul desolat
și sdrobotit de durere. Impărătesei
i-au scatat lacrimile și privesce
înaintea sa mută și resignată. Ste-
fania plânge ne'ncetat. Audiența
ministrului Tisza la împăratul a
fost mișcătoare. Maiestatea Sa i-a
întins mâna și i-a strins'o fără a
dice un cuvânt. Dela tote cur-
țile sosesc întrebări, când se va
face înmormântarea.

Impăratul Germaniei a tele-
grafat, că va veni însuși la
înmormântare. S'a refusat însă
cu mulțumire ori ce participare
a curților străine, deore-ce Ma-
iestății Sale i-ar fi cu neputință
de a primi pe principii străini.
Un ordin de și pe armată va
ordona, ca regimentul de infan-
terii Nr. 19 să porțe totdeuna
numele prințului de corónă. Eri
după amedă era să se facă ob-
ducțiunea cadavrului. Despre acosta
nu este însă încă nimic cunoscut.
Se vorbesce, că archiducele Ca-
rolu Ludovicu va primi titlul de
archiducesuccessor al tronului. La

tote curțile din Germania s'a or-
donat purtarea de doliu. De pre-
tutinden sosesc imposante ma-
nifestări de condolență.

Bruxela, 1 Februarie. Părechia re-
gală a plecat ad-dimință la Vi-
ena.

Londra, 1 Februarie. Prințul
de Walles va pleca la Viena.

Budapesta, 1 Februarie. Totu
orașul este îmbrăcat în doliu.

Budapesta, 1 Februarie. „Bu-
dapesti Közlöny“ publică un co-
municat după care este falsă pă-
rerea, că mórtea prințului de
corónă ar fi a se ascrie unui atac
de apoplexiă. Doctorul Wieder-
hofer, care a fost chemat fără
întârziere la Meyerling, a constat
la capul prințului de corónă o rană
destul de mare, causată de împuşcă-
tura. Păreții craniului și oșele cra-
niului au fost despicate în mē-
sură mai mare, așa că mórtea a
trebuit să urmeze momentan.
Lângă pat, în imediată apropiare
de mâna dreaptă, s'a găsit un
revolver descărcat, a căruia po-
zițiune nu mai lasă nici o îndoelă
despre aceea, că mórtea a fost
causată de propria mână. Imprejurarea,
că personalul servitorilor se afla
în clădirea de alături și că servi-
torul de lângă persóna reșosa-
tului a fost trimis de prințul
de corónă, ca să ia dispozițiuni
pentru vânătoare, esplică pentru ce
n'a auditu nimenea împuşcătura.
O comisiune trimisă neîntârziat
la Meyerling a constat faptul.

Comunicatul constat, că în
timpul din urmă s'a observat
la prințul de corónă o bolnăvi-
cioasă iritațiune a nervilor, de-
clară gróznicul evenimentu ca
un rezultat al unei turburări
momentane a minții, amintesce,
că prințul de corónă de câțva
timpu a suferit de mari dureri
de cap, ceea ce se ascrie acelei
împrejurări, că prințul de corónă
în tótna trecută a cădut de pe
calu, care împrejurare însă atunci
s'a ținut secret în urma or-
dinului espres al prințului de
corónă.

Berlin, 1 Februarie. Secretarul
de stat Schelling a fost numit
ministru de justițiă.

Paris, 1 Februarie. Intr'o șe-
dință sgomotósă a camerei a pre-
sentat ministrul președinte Flo-
quet proiectul de lege asupra
restituiri scrutiniului pe arondis-
mente.

Bucuresci, 1 Februarie. Camera
a ales ca președinte pe d. Grădiș-
teanu, liberal-conservator.

DIN AFARĂ

Proiectul colonial germanu.

Reichstagul germanu a luat în
desbatere proiectul colonialu. Con-
tele de Bismark dice, că asasinarea misiona-
rilor a făcut situațiunea încă și mai
gravă. Marina nu pôte singur să atingă
șinta dorită, li trebuie cooperarea trupe-
lor coloniale. Prin numirea ca comi-
sar al Imperiului a d-lui Wissmann,

„Gazeta“ iese în fiecare și
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe un an 14 franci, pe șase
luni 8 franci, pe trei luni
4 franci.
Se enunță la tote ofi-
ciile postale din țeu și din
afară și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piața mare
Nr. 22, etagiul I., pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dudu în
esă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Unu esemplar 5 cr. v. a. seu
15 bani.
Atâtu abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

care este un om încercat, este sigur că scopul se va atinge.

D-lu Wissmann luând cuvântul declară, că lucrul capital pentru a combate sclavagiul este recucerirea costelor orientale. După suprimarea insurecțiunii, va trebui să se oprească și să se supravegheze intrarea armelor. Oratorul este convins, că cheltuielile făcute de Germania îi vor fi folositoare, pentru că litoralii sunt foarte productivi. Insurecțiunea n'a fost provocată, ci numai iuțită de Germani. (Aplause).

Cancelarul a felicitat pe orator. D-lu Bamberger demonstrând neisbânda politicii coloniale germane, consideră că motivele pe cari se basază proiectul nu sunt suficiente. Arată de asemenea experiențele neplăcute făcute de Franca și Italia, și se teme de complicațiuni cu alte popoare.

D-lu Wissmann respinge argumentele d-lui Bamberger.

D-lu Windhorst ține, că punctul esențial este suprimarea sclavagiului. Guvernul rămâne răspunzător de cheltuielile ce se vor face.

D-lu de Bismark declară, că proiectul răspunde numai trebuințelor celor mai urgente ale momentului. El constată în privința Zanzibarului și a Samoei, că Germania e în deplin acord cu Engliera, și că este firmă hotărâtă să mențină acest acord. (Aplause). El probază, că nu și-a schimbat purtarea în cestiunile coloniale dela 1885 încôce; dăr nu pte să se pună în opoziție în contra țerei întregi. El trebuie să cedeze cererii generale a națiunii care voește ca cstele dobândite de societatea germană să rămână în mâinile Germanilor. Nu pte să provoce în timpul viitoru la adresa sa această mustrare, că n'a apertat pe Germani și posesiunile lor. E vorba de civilizațiune, de suprimarea sclavagiului și de utilizarea cstei pentru comerț.

După câteva discursuri, proiectul a fost trimis unei comisiuni de 21 membrii.

SCIRILE DILEI.

Petreckeri oprite. Din cauza încetării din viață a Alteței Sale c. r. Principelui de coronă Rudolf, direcțiunea poliției din Brașov a oprit balurile și alte petreckeri până la o altă dispozițiune.

Conversiunea. Ministrul unguresc de interne face municipiile atente la avantajele conversiunii și le provoacă să ia neîntârziat dispozițiuni în privința schimbării obligațiilor rurale administrate în caselle comitatense ori aflătoare în proprietatea fondurilor ce stau sub supravegherea lor și până la 9 Februarie să le depună, obligațiunile, spre acest scop la cassa orașenescă ori la oficiul de dare.

Academia de drept din Aglia. Orașul Agria (Raab) a adresat ministrului Csaky o representațiune în afacerea ordinațiunii, prin care se desființează academia de drept de acolo. Ministrul a răspuns, că își susține măsura luată, desființarea stând în legătură și cu reforma necesară a instrucțiunii juridice.

O dispoziție bună. Spre a împlini dorința mai multora, oficiul polițienesc al Brașovului din locu a dispus, ca medicul veterinar al orașului să se afe în fiecare zi dela 9—10 ore înainte de amiază la oficiul polițienesc.

Fabrică de zahăr în Aiud. Se anunță din Aiud, că contelui Koloman Kemeny i-a succedat a face, ca fabrica de zahăr să se ridice în Aiud. În luna viitoare producătorii de sfeclă vor primi semințe.

Tergul de erna în Râșnov. De rândul acesta tergul Râșnovului a

fost de mijloc, cel de vite. Din 1550 s'au vândut 609 vite cornute și 92 cai. Cei mai scumpi boi s'au vândut cu 285 fl. părechia. Tergul de mărfuri a fost mai slab, dăr în asemnare cu cele trecute multămitor.

Uneltiri unguresci. La comitetul administrativ din Bistrița sosise o petițiune prin care se pretindea, că locuitorii din Iad cer să li-se 'nființe școlă comunală. Acum s'a dovedit, spune „Bistritzer Wochenschrift“, căpetenii au fost amăgiți de fostul învățător sas Heltmann, care a și făcut petițiunea și i-a pus să o subscrie tăinuindu-le adeveratul cuprins al petițiunii. Locuitorii să se ferescă de uneltele unguresci.

Dările în Bistrița. În 1888 se înseseră în Bistrița 77,275 fl. 27 cr. dăr. Din aceștia s'au plătit 66,341 fl. 03 cr. Ca neputându-se încasa s'au șters 8310 fl. 21 cr. La finele anului au fost 2724 fl. restante.

Sinodul protopopesc. La 13 Februarie v. se va întruni în Timișora sinodul protopopesc al acelui tract.

De-ale Kulturgyletului. „Pester Lloyd“ anunță din S. Ujhely: „Din raportul inspectorului școlar r. Nemes accentuez, că din pedepsele în bani ce s'au impus învățătorilor jidovi neautorizați și prinși în flagrant delict, s'au încasat în anul trecut 1766 fl. Bani curg în cassa reuniunii pentru lățirea limbei unguresci, ce există aci“. Tot nelățită va rămâne de s'ar face fărime „patrioții“.

Foc în Fenlac. Preotul Moise Bobescu a suferit însemnată pierdere de peste 1300 fl. prin foc. I-a ars partea cea mai mare din avere. Se ține că focul a fost pus de o ființă stricată.

Sinucidere. Bătrânul de 70 de ani György Ferencz din Oșdolea s'a spânzurat. Un infanterist din reg. 51 de inf. din Clușiu și soția paznicului căii ferate Samuel Sallai totu din orașul Kulturgyletului s'au împușcat. Aceștia s'au întemplat în Ianuarie n.

Copii asfizați. Muncitorea Boer Ferencz din Bardoș puse în patu pe cei trei copii ai săi, unul de 7, altu de 4, alu treilea de 1 1/2 ani, închise odaia și se duse la ședătoare de unde se întorse târziu, găsindu pe cei trei copii morți. În absența ei se aprinseră lemnele de pe vatră și fumulu înecă pe sermanii copii.

Congresul de medic. După cum spune „Românul“, congresul tuturor medicilor români se va întruni în Bucuresci pentru a se lua măsurile necesare în contra concurenței nedrepte a medicilor străini, cari practică medicina în țără nesupuș la tote sarcinile medicilor români.

Imprumut bulgar. Diarele streine aduc șcirea, că în curend va sosi în Bucuresci un delegat din partea guvernului Bulgar, pentru a negocia acolo un imprumut de câte-va milioane.

Cel din urmă rege. Intr'unu foileton din tomna anului trecut al „Gazetei“ am dat unele amănunte istorice despre cel din urmă rege al Bosniei, Stefan Tomasevici, al cărui mormânt a fost deschis cu ocaziunea călătoriei ce 'ntreprinsese prințul de coronă Rudolf în Bosnia și Ertegovina în jumătatea anteu a anului trecut. Acum se știe că sarcofagul, în care se voru așeza rămășițele corpului regelui, a sosit în Serajevo și de acolo a fost trimis mai departe la Iai, unde e mormântul. Sarcofagul e nstă din pârți de sticlă tare în cadru de bronz și e

așezat pe un postament de lemn cu inscripțiune în limba bosniacă. Scheletul lui Tomasevici e înghebatu aproape complet și acesta s'a putut face cumaregutate, deoarece oșele sunt putrede. Sarcofagul va fi așezat în Iai.

Turburările din Budapesta.

În 29 Ianuarie, când pentru ultima oră s'a discutat în dietă asupra noului proiect de lege militară, Budapesta fu teatrul unor mari turburări, despre cari etă ce se telegrafiază:

În dimineața zilei se lăți prin oraș surprindătoare șcire, că vechiul și intimul amic al ministrului-presedinte, a-nume Iuliu Horvath, care era unul dintre cei mai înflăcărați sprijinitori ai actualului guvern, a eșit din partida liberală; după el eșiră din acestu partid și alți mai mulți deputați, între cari contele Dominic Teleki jun., Iuliu Miklos și alții.

Intr'aceea mulțime de popor se adună în jurul parlamentului, unde aștepta deschiderea dietei, cântând cantece naționale unguresci.

La orele 10 sosesc ministri Tisza și Fejervari. Mulțimea observându-i începe să facă un șgomot asurzitor și demonstrează contra lor prin injurături și strigăte de „abzug“. Deputații opoziționali sunt primiți cu „eljen“-uri frenetice.

În dietă Iuliu Horvath își dă dimisia și din postul de vice-presedinte al dietei.

Gavrila Ugron ia cuvântul. „Națiunea — țise el — de sute de ani cere și imploră dreptul de a avé armată independentă ungurescă, dăr nu capătă nimic. Și în nise împrejurări ca acestea se ridică d-lu ministru de honved, baronul Fejervari, și țice: „Slujesce Ungure!“ Aceștia este o batjocură, o insultă a întregii națiuni.“

La aușul acestor vorbe, publicul de prin galerii izbucnește în aplauze și frenetice strigăte de „eljen“, cari durează câteva minute.

În urmă președintele, luând cuvântul, cere să se scotă afară publicul. Opoziția însă se opune și președintele codază, dăr declară, că dacă demonstrațiile se vor repeta, va da afară din sală pe toți ascultătorii. Ugron își termină vorbirea între ovațiunile mulțimei.

În ultimul moment se lătesce printre mulțime șcirea, că proiectul nu va fi primit.

Alegătorii deputatului liberal Visi Imre, redactorul la oficiosul „Nemzet“, îl provocă pe acesta ca se voteze contra proiectului. Pe deputatul partidei independente, Vadnai Andor, îl provocă alegătorii săi ca să-și depună mandatul la cesu dacă va vota pentru proiectul militar. Din cercul electoral Verbesz sosese o deputațiune, ca să provoce pe deputatul Augustin Pulszky ca să-și dea dimisia la casu dacă va vota pentru proiect. Din partida liberală se ridică din nou mai mulți deputați și-și dau dimisia. Intre aceștia numără și Hamos Laszlo.

La 12 ore urmă votarea. Proiectul fu primit, precum șcim, cu majoritate de 126 voturi. Opoziția începe a injura. Înaintea dietei mulțimea, alu căreia număr crescea totu mai tare, aștepta cu amenințări pe Coloman Tisza. Tisza se ascunde în sală și numai pe furiș scapă de amenințările mulțimei. Intrégă miliția se puse în mișcare. După aceea urmară turburările, despre cari ni-s'a telegrafiat și care s'au petrecut astfel:

Mulțimea aflătoare înainte dietei, ce consta mai vrtos din tineri universitari, cari cântau „Szozat“-ul și cari pe ministrul Tisza, pe Fejervari și pe toți deputații guvernamentali îi primiră cu strigăte de „Abzug“, în scurt timp crescă așa de tare, încât deputații, cari atunci

se adunau, nu mai puteau străbate spre a intra în dietă. Poliția ce era de față nu mai putea răbi cu facerea ordinei. Numai după ce sosi într'ajutor încă ună despărțământ de poliști pedestri și 6 călăreți, se putu face locu pentru a put merge deputați la dietă. Intr'aceea însă mulțimea nu slăbi de locu din cantecele naționale și strigătele de „eljen“ și „abzug“ la adresa diferiților deputați.

După ce s'a deschis dieta, un grup constător din vre-o 200 studenți începu să cutriere stradele principale ale orașului cântându imnul lui Kossuth. Înaintea localu clubului partidei independente și dela 48, aceștia scoseră puternice strigăte de „eljen“.

Mulțimea, alu căreia număr se spori grozavu, trecu mai departe cântându de-alungul stradelor, se opri înaintea palatului conților Karoly, pe cari îi aclamă cu nesfârșite strigăte de „eljen“ la adresa lor și a opozițiunii. În fine ajungendu în strada „Eszterhazy“, făcură nouă demonstrații în favorul lui Karolyi Sandor și Karolyi Istvan.

De aci mulțimea își luă calea spre dietă. Poliști călăreți îi întâmpină în cale și-i opresc a-și continua calea spre dietă pe strada pe care ei voră. Demonstrații se întorsă înderă și percurgendu mai multe strade cu strigăte continue de „Elien Kossuth Lajos“, se întorsă la dietă pe altă parte. În cursul acesta, mare număr de muncitori și industriași se adausă la ceta demonstrațiilor.

Încă pe strada așa numită „Sandor-utza“, mulțimea erupse în continue strigăte de „abzug Tisza, abzug Fejervary“ și cu aceste strigăte se postară înaintea dietei. O parte dintre tineri, eșindu afară din dietă, luară pe brațe pe contele Zichy Jenő și-lu duseră până pe strada „Hatvan“ între continue strigăte de „eljen“, în timp ce alți strigau „abzug“ la adresa guvernamentalilor.

Intr'aceea Ugron Gabor începă să vorbească, provocându tinerimea să se liniștescă. Șgomotul însă creșea mereu. Atunci un poliștu călărețu scose sabia și începă a da. În momentul acesta apară contele Karoly Gabor; tinerimea îl aclamăză cu „eljen“-uri. Contele provocă pe demonstrații la ordine, dăr șgomotul se mări încă și mai tare. Numărul demonstrațiilor se spori așa de tare, încât deputații nu puteau să iasă din dietă. Ministrul-presedinte nici nu eși, er deputații înzadară se încercau să liniștescă mulțimea, căci șgomotul era așa de asurzitor, încât cuvintele lor nu se putu auți.

Încă un despărțământ de poliști călăreți sosesc într'ajutor, ca să facă posibilă ministrului-presedinte eșirea din dietă, dăr nici acesta nu putu ajuta nimic.

La orele 2 1/2 secretarul de stat Beniczky, care se presentă din oficiu, vădendu pericolul dedit ordinu ca să se deserte stradele. Poliștii călăreți, divisați în 2 secțiuni, încep să împrăștiă mulțimea. Pe mai mulți înși i-au arestat. Poliștii pedestri au trasu un cordon înaintea dietei, pentru ca să facă posibilă depărtarea ministrului-presedinte. Ministrul Tisza și Fejervary au putut în urmă să scape, luându-și calea pe stradele „Sandor“ și „Eszterhazy“.

Mulțimea se împrăștiă în trei părți: o parte se duse spre universitate, altă parte — și aceștia erau cei mai mulți — se luă după trăsura lui Tisza, care deja înaintase departe, er partea a treia din mulțime alergă după contele Karolyi Tibor, strigându „abzug“, fiindu că a votat cu guvernul.

Poliția a avut multu de lucru; mai mulți înși au rămas răniți și mulți au fost arestați.

Mulțimea începă în fine a se grupa erăși, adunându-se înaintea porții palatului ministrului-presedinte. Poliția se vădu silită să ceară întervenirea miliției, cu ajutorul căreia trase un cordon

puternic înaintea palatului lui Tisza și a clubului liberal, făcându prin această să încete comediile.

Desbaterile asupra legii militare.

Karol Liptay nu primesce o lege, care lovesce în dreptul „națiunii” și e în contra limbii naționale. E pentru moțiunea lui Ugron.

Ministrul Tisza, polemizându cu Desider Szilanyi, dice că noua lege nu e în contra legii din 1867, unde sunt arătate afacerile comune, de care se ține și apărarea comună. Ce privește cestiunea limbii, acesta n'a venit în desbateri la 1868. Organizarea internă a armatei este un drept inviolabil al Maiestății Sale. Limba ei oficială e cea germană. Ce privește pe voluntari, decât depun esamenul de oficer la finele anului întâiu, nu mai servesc alt doilea an. § 14 dice și el, că în timpul de 10 ani numai atunci se poate modifica legea, decât guvernele la ordinul Maiestății Sale facu propuneri în această privință. De asemenea exprimă dreptul de a în-cuviința dieta contingentul anual de recruți. Decă espiră cei 10 ani și guvernele n'au ajuns la o învoială, certu dietelor să prelungească legea pe un an, până ce se învoiesc. Stăruiesc pentru primirea proiectului.

Căile ferate bulgare.

Prima și cea mai vechiă cale ferată a Bulgariei este care s'a făcutu dela Rusciuc până la Varna. Acestă linie este legată, prin comunicațiunea pe Dunăre, cu Giurgiul României și pe Marea Neagră cu Constantinopolul.

Apoi prin rețeaua căilor ferate occidentale, cari deja sunt legate cu Constantinopolul, precum se poate vedea din comunicatul apărut în n-rii 147—148 din an. tr. a „Gaz. Trans”, Bulgaria în anul trecut a câștigat o linie lungă pe teritoriul său ostic, începând dela Czaribrod spre Sofia (capitala Bulgariei), și de aci spre Vacarel, Ichtiman, Sarembei, Filipopol (capitala Rumeliei), de aci spre Hermanli, către Mustafa-pașa-Adrianopol pe teritoriul turcesc.

Linia dela Czaribrod până la Vacarel este pe pământul propriei Bulgariei, ăra dela Vacarel până la Mustafa-pașa pe teritoriul Rumeliei orientale, cari deși nu de jure, ăra de facto sunt unite.

Afară de aceste linii mai există încă una (în Rumelia) dela Iamboli prin Ieni-Zagra trecându spre linia mai sus îndigetată la Hermanli, cu care se împreună la Comuna Ibrahim.

În timpul de față aceste linii le are în exploatare principatul Bulgariei. O țără însă, care voiesc să-și desvolte industria, comerțul și comunicațiunile materiale și intelectuale, trebuie să progreseze cu căile sale ferate amăsurat timpul, recerințelor țerei, și în măsura înaintării altor state, amăsurat puterii națiunii.

Sobrania Bulgariei în ultimul său period voindu a corespunde obligamentului său patriotic și în vederea binelui public, a decis să se mai zidescă și alte linii și ramuri recerute de lipsele țerei. Și anume ca dela Iamboli (în Rumelia) să se facă un ram până la Burgas (portu de mare), a cărui spese sunt proiectate la unspre-ăce milioane franci; ăra din linia Rusciuc-Varna, și anume dela Caspiceanu să se zidescă o linie spre Șumla, Tirnova, Sevlievo, Lofcea (Lovaz) la Plevna, adecă cam paralelu cu Dunărea, care desparte Bulgaria de România.

Dela Plevna își va lua această linie o direcțiune spre ostu către Etropolu la Sofia (capitală) intrându aci în artera principală (Czaribrod—Adrianopol), ăra dela Sofia se va estinde până la Köstendli, adecă la marginea țerei spre Rumelia Turcesca de unde cu timpul se pôte

lega prin Ūskub (Skoplje) cu Salonichi. Acestă arteră lungă, carea desparte Bulgaria (proprie) în două, va costa 75 milioane franci.

A mai decis Sobrania (parlamentul țerei, ca să se zidescă porturi de mare la Varna și Burgas, a cărori spese sunt proiectate la 6 1/2 milioane franci.

Prin urmare cu totul 92 1/2 milioane de franci sunt provădute ca spese trebuincioase pentru căile ferate și porturile marine mai sus arătate; ăra guvernul țerei este autorisat ca această sumă să o împrumute ca detoria națională.

Lărgimea șinelor (fêrelor) va fi cea normală, de 1 m. 43 6/10 cmtr.-

Luându charta în mână, se vede, că din aceste linii și ramuri nouă nici una nu va avé atingere cu alte țări seu (peste Dunăre) cu vecina România, — punctul cel mai aprôpe fiindu Plevna, nu departe de Nicopoli lângă Dunăre, de s'ar estinde un ram în această direcțiune, s'ar puté lega cu linia dela Turnu-Măgurele a României.

Când voru fi terminate căile aci proiectate, Bulgaria va avé următorea rețeuă ferată:

- I. Rusciuc-Varna (existentă)
- II. Varna-Plevna-Sofia-Köstendli; linia cea mai lungă.
- III. Czaribrod-Hermanli (existentă).
- IV. Burgas-Jamboli-Ibrahim.

Și două porturi mărețe pe malurile Mării Negre: la Varna și Burgas, cari voru fi curându terminate, ca portul Constanța din Dobrogea.

I. Român.

Din camerele române.

Senatul. Ședința dela 16 Ianuarie.

D-lu P. S. Aurelianu își desvolta interpelarea relativă la politica economică și navigațiunea națională a Dunărei. După ce arată importanța acestei cestiuni și neapărata trebuință de a se da o grabnică soluțiune, oratorul dice, că momentul propice i se pare venit adă, când ministrul lucrărilor publice a înmănat consiliului un referat asupra stării economice a regatului cu privire la căile sale de comunicațiune.

D. Aurelianu critică expunerea prințului A. Știrbei pentru pesimismul său asupra industriei naționale române; crede din potrivă, că nisunțele țerei de a forma o industrie proprie sunt pe deplin îndreptățite, ăra argumentul pus înainte, despre lipsa combustibilului și a materiilor prime, nu e întemeiat.

Oratorul apără cu căldură sistemul protecționist și crede, că nu trebuia într'unu act oficial să se spuie, că aplicarea lui ar puté să provoce nemulțămiri în Europa; din contră, statele europene trebuie să scie, că suntemu hotărâți a ne apăra interesele economice. Apoi se miră cum referatul ministerului lucrărilor publice prin noule combinațiuni în politica de comunicațiune a căilor noastre ferate, ce propune, se lapădă cu atâta ușurință de Dunăre, când ar trebui să se atingă cu multu respectu și băgare de seamă această cestiune națională de cea mai mare însemnătate pentru România. Pe când tôte silințele noastre aru trebui neîncetat îndreptate ca cel puțin pentru trebuințele române navigațiunea pe Dunăre să încapă cu totul pe mâinile noastre.

Se ridică cu putere în potri va oricărei idei de desinteresare din parte-ne asupra Dunărei și crede, că această ar fi cu neputință să se admită, căci ar fi o adevărată nenorocire. Speră, terminându, că guvernul nu împărtășescă părerile, pe care le-a citat, și e convins, că va da tôte silințele pentru ca să ajungem a realiza navigațiunea națională pe Dunăre.

D-lu Ministru alu lucrărilor publice împărtășescă simțemintele patriotice ale d lui Aurelianu, fără însă a admite criticele ce a făcutu unui proiect de studiu unu simplu documentu privat, cum e referatul prințului A. Știrbei, care n'a solicitat, nici a angajat întru ceva păreri ori răspunderea cabinetului.

D'altminteri prințul Știrbei, venindu la lucrările publice, a găsitu acestu departamentu, precum o seie pré bine d. Aurelianu, într'o stare de incurcătură desăvârșită, a căuta a-și face o idee de starea lucrărilor și prin proiectul de referat a constatat, că s'au comis mai multe greșeli în direcțiunea dată căilor

noștre ferate, din care causă tocmai Dunărea, întru câtu n'avem pe dânga o flotilă națională, devine ilusorie. În privința navigației naționale pe Dunăre, deci, este de părere, că statul ar puté mai lesne să facă ceva subvenționându o societate, decât să ia asupra și întreprinderea.

Prințul Gr. Sturza dice, că este de datoria guvernului a spune, că țera nu se pôte unu momentu desinteresa de Dunăre. Oratorul critică apoi sistemul protecționist preconisat de d-lu Aurelianu, ceea ce e o mare erore pentru țera noastră și nu e de câtu rezultatul unei manii de imitație întru cât acestu sistem a fostu adoptat de Germania.

După cererea ministrului de finance, proiectul prin care soldul de 114,388, lei alu împrumutului de 31 milioane din 1880 pentru conversiunea obligațiunilor rurale emise în 1864, se va trece între veniturile budgetare ale exercițiului correntu.

D-lu P. Grădișteanu face un amendamentu, după care soldul în cestiune să se capitalizeze și să se depue la casa de consemnațiuni spre a servi la stipendii pentru școlile reale.

D-lu M. Ghermani, ministru de finance, dă lămuririle cele mai precise și limpezi asupra cestiunii și dice, că soluțiunea d-lui Grădișteanu nu e nimerită, mai logic ar fi fostu ca această cifră să fie destinată la amortisirea împrumutului din care derivă. Dér considerându, că paragrafulu creditelor extraordinare a fostu sleit pentru trebuințe forte neapărate, cum a fostu ajutorul datu unor județe de peste Milcov anul trecut pentru cumpărătoare de bucate și alte nevoi neapărate ce s'au ivit în cursul anului, pentru aceea cere înscrierea acestei cifre la veniturile pentru deshidere de credite, ca să nu fie nevoit a cere alte resurse, pentru acoperirea cheltueleuru făcute.

Legea pusă la votu se primesc cu mare majoritate.

Proiectul de lege prin care comuna Iași este autorisată să cedeze fără plată terenul ce va fi necesar la construirea căii ferate Iași-Vaslui și care ar căde pe imasul orașului, proprietate a comunei, să ia în considerație și se voteze fără discuție.

Camera. Ședința dela 16 Ianuarie.

Fiindu la ordinea zilei alegerea președintelui camerei, înțelegerea asupra persoanei și votarea se face în liniște. D-lu Lascaru Catargiu e alesu de președinte.

Se procede la votarea unui vicepreședinte în locul d-lui Blaremburgu. S'a alesu d. Pake Protopopescu.

Se valideză alegerea d-lui I. C. Brătianu la Muscelu.

Alegerea dela Român. Se dă cetire raportului comitetului delegaților, care în majoritate de 5 contra doi conchide pentru invalidare.

D-lu Radu Pătârlăgeanu combate invalidarea susținendu alegerea d-lui Lascaru Veniamin și afirmându, că bătăile dela alegeri și turburările nu sunt suficiente ca să o anuleze.

D-lu Constantinescu, (Mehedinți) raportor, arată, că alegerea deputatului Veniamin e vițiată, că au făcutu bătăi socialiștii și fiind stăpâni pe sala de votu n'au pututu pătrunde alegătorii adversi să voteze.

D-lu Mortzun susține pe Lascaru Veniamin explicându unu articolu de diaru scris de acestu onorabilu, și în care articolu Veniamin dicea nici mai multu nici mai puțin, că la veră să se rescôle țărani din Moldova și să omore pe proprietari și arendași cu ajutoru Rusiei.

D-lu Sandu Răscanu vorbesc pentru invalidare răspundendu amenințărilor d-lor Nădejde și comp. și dicându-le că mai lesne i spândură d-sa pe socialiști, decâtu aceștia pe d-sa.

D-lu Voimov declinandu ori-ce înfrățire cu socialiștii susține validarea pe motive de dreptu, ăra nu să se invalideze pe motive politice. D-sa deplânge pe țărani cari au fostu nenorociți și s'au luat după promisiunile socialiștilor. Apoi cere urmărirea acelor cari profită de dreptul datu de lege de a-și propaga opiniunea și propagă disordinea. D-sa se teme de socialiștii de afară din cameră de acei ce pescuesc în apă turbure. Apoi continuă combatându raportul, întrebându pe d. Morțun, decâtu doresc proprietatea în comun și voru să aducă în aceea stare țărâniea de ce nu începe cu moșia-i părintescă și o ține de a face împrumuturi, ca să cheltuiesc pe la alegeri pentru d-sa.

D-lu N. Ionescu aratăcă, nu socialiștul se gonesc din parlamentu, ci prin

depărtarea lui Veniamin se va practica adevărate libertate în alegeri (Aplause). Alegerea col. alu II-lea de Romanu a fostu nu perfectă, ci infectă (Aplause).

D-lu Ionescu spune că socialiștii strigă, că s'a dus șola veche a liberalismului care era cu convingerea, și vintu ei, liberalii noi (socialiști ce propagă libertatea cu incendiul) (Aplause).

D-lu Mortzunu intrerupe.

D-lu Ionescu lu rógă să practice măcar aci caritatea creștină, decât afară din parlamentu njură pe Christosu. D-sa arată cum socialiștii reuesc în colegiul III-lea de Român în urma nefericitului sistem cu care au reuțit să bage întriga între țărani români de acolo și între ungurii catolici. D-lu Ionescu termină cerându o ancheta parlamentară.

S'a admis ancheta parlamentară prin votare.

DIVERSE.

13 persoane otrăvite. În Reichenau s'au bolnăvit greu 13 persoane, care mâncaseră varză acră; 8 au murit în dureri cumplite de pantece, 5 se luptă încă cu morțea. Nu se scie, cum a ajuns otrava în putina cu varză.

Intunecime de sôre. În ziua de 1 Ianuarie 1889 (stil nou), adecă în ziua de anul nou, s'a vedit în America o intunecime de sôre. Americanii au făcutu mari pregătiri pentru observațiunea acestei intunecimi. După datele unui învătățu francez, este rară ca anul să se începă cu o intunecime de sôre. Acestu faptu nu s'a întemplat dela anul 1682, și nu se va mai repeta până la anul 2161. Asemenea au mai început anii 1162, 660, 661 cu intunecimi de sôre.

Diare oprite în Austria. Numărul diarelor oprite a intra în Austria cresce an de an. Noulu indice ce l'au primitu oficiile postale pentru anul 1889, cuprinde deja 230 de diare oprite și anume: 3 croate, 24 chee (cele mai multe socialiste care apar în America), 48 germane, 11. franceze, 67 italiene, 14 polone, 22 române, 3 ruse, 1 rutên, 29 sêrbesci și 1 turcescu.

Cursul pieței Brașov

din 31 Ianuarie st. n. 1889.

Bancnote românesci	Cump.	9.22	Vend.	9.24
Argint românesc	"	9.10	"	9.15
Napoleon-d'ori	"	9.55	"	9.57
Lire turcesc	"	10.80	"	10.88
Imperial	"	9.80	"	9.88
Galbin	"	5.60	"	5.69
Scris. fonc. „Albina“ 6%	"	101.—	"	—
" " 5%	"	98.—	"	98.50
Ruble rusesci	"	127.—	"	128.—
Discountu	"	6 1/2—8%	"	pe an.

Cursul la bursa de Viena

din 30 Ianuarie st. n. 1889.

Renta de aur 4%	100.50
Renta de hârtia 5%	92.50
Împrumutul căilor ferate ungare	145.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (1-ma emisiune)	99.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (2-a emisiune)	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (3-a emisiune)	115.—
Bonuri rurale ungare	105.—
Bonuri cu clasa de sortare	105.—
Bonuri rurale Banat-Timiș	105.—
Bonuri cu cl. de sortare	105.—
Bonuri rurale transilvane	106.—
Bonuri croato-slavone	104.—
Despăgubirea pentru dija de vinu ungurescu	99.70
Împrumutul cu premiul ungurescu	132.25
Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului	125.—
Renta de hârtia austriacă	82.35
Renta de argint austriacă	98.—
Renta de aur austriacă	111.10
Losuri din 1860	142.—
Acțiunile băncii austro-ungare	888.—
Acțiunile băncii de credit ungar.	309.50
Acțiunile băncii de credit austr.	—
Galben împărătesc	5.68
Napoleon-d'ori	9.57
Mărei 100 imp. germane	59.25
Londra 10 Livres sterlinge	120.90

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei” a 5 cr. se potu cumpera în tutungeria I. Gross, în librăria Niculae Clurecu și Adolf Albrecht.

Editor și Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu.

